

Оригинални научни рад
удк: 655.4(497.11)
doi: 10.5937/zrffp56-58085

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПРОМОВИСАЊА ИЗДАВАШТВА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Невенка Ј. ПОПОВИЋ ШЕВИЋ¹

Зорица Лола Љ. ЈЕЛИЋ²

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Факултет савремених уметности, Београд
Београд (Србија)

¹ nevenka.popovic.sevic@fsu.edu.rs; <https://orcid.org/0000-0002-7435-2979>

² zorica.jelic@fsu.edu.rs; <https://orcid.org/0009-0007-6035-9890>

Примљен: 8. 4. 2025.
Прихваћен: 25. 3. 2026.

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПРОМОВИСАЊА ИЗДАВАШТВА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Кључне речи:
издаваштво на
енглеском језику;
научне
публикације;
преводилаштво;
читалачка публика;
Република Србија.

Сажетак. Циљ овог рада јесте сагледавање и анализа обима, облика и значаја издаваштва на енглеском језику у Републици Србији, са посебним освртом на научне и стручне публикације, преводе домаће литературе и серијска издања, као и утврђивање начина на који ова издавачка пракса доприноси међународној видљивости српске научне и културне продукције, уз уважавање потребе за очувањем националног језичког и културног идентитета. Захваљујући објављеним радовима на енглеском језику, српски истраживачи, научници и други књижевни ствараоци могу да осигурају међународну транспарентност и препознатљивост у свету. Истовремено, тиме се обезбеђује глобална видљивост и дистрибуција која доприноси међународној културној размени. У раду је дат осврт и на важност преводаштва у књижевности намењеној широј читалачкој публици уз подршку последњих статистичких приказа поменутој теми. На овај начин наша земља шири своје међународно присуство истовремено градећи конкурентну издавачку индустрију.

Увод

Глобализација енглеског језика почела је још у XIX веку са колонијалним освајањима Енглеске у Африци и Азији, при чему је енглески језик увођен као званични на освојеним територијама. Поједини аутори сматрају да је глобализација почела још у XVI веку са првим прекоокеанским истраживањима (Mignolo, 2000). Даље, XX век доноси нове прилике за следећи талас глобализације енглеског језика који наступа средином века, а спроводи се кроз ширење америчке и енглеске музике, уметности, филма и моде. Потпуна глобализација енглеског језика настаје појавом интернета који крунише енглески језик као алатку глобалне комуникације. У том контексту глобализација енглеског језика може се посматрати у два таласа: први, заснован на историјском империјализму, и други, вођен технолошким напретком и доминацијом интернета (Murray, 2019; Tomasena, 2019), који је заокружио процес његове глобалне присутности (Šamo, 2022). Ова појава, описана у теорији лингвистичког империјализма (Phillipson, 1992), отвара питање одрживости домаће научне терминологије.

Доминација енглеског језика је видна и у академској сарадњи која се осликава на издаваштво кроз процес интернационализације. У вези с тим, није изненађујуће да енглески језик има лингвистичку хегемонију кад су у питању научни часописи у свету (Li, 2023). Према неким истраживањима, енглески језик се више користи у промовисању резултата у природним наукама, док се часописи из друштвено-хуманистичких наука више објављују на изворним језицима (Ge, 2015). Један од разлога што се друштвено-хуманистички радови објављују на матерњем језику (Pajić et al., 2019) јесте тај што је познавање енглеског језика захтевније у друштвеним пољима како би се радови, ради веће цитираности објавили у међународним часописима који су на SSCI (*Social Science Citation Index*) и A&HCI (*Arts & Humanities Citation Index*) листама. Неретко се друштвено-хуманистичке науке баве питањима везаним за локалну академску заједницу, а неоспорно је и то да развој науке и нових технологија иде бржим темпом од друштвених, те се та литература размењује углавном на енглеском језику (Giannoni, 2008).

Исто је приметио и Радошевић, који тврди да је у балканским земљама већи број објављених научно-технолошких радова на енглеском језику (Radošević, 2010). Међутим, Петрић примећује да домаћи часописи нису високо ранжирани у међународној заједници (Petrić, 2014), те да постоји тенденција да се бирају међународни часописи или домаћи који објављују на енглеском језику. Слична ситуација је и у другим источно-европским језицима (Yakhontova, 2020).

Издаваштво на енглеском језику у Србији је специфичан сектор који се развија у оквиру ширег културног, образовног и економског оквира. Иако српски језик остаје доминантан у издаваштву на територији Србије, последњих деценија постоји растући интерес за публикације на енглеском језику, посебно у контексту академских, научних и стручних издања. Ипак, Србија ради и на очувању српског језика, што је велики изазов с обзиром на европска и глобална очекивања, тежње истраживача ка међународној видљивости научних радова и растућу тенденцију да домаће издавачке куће објављују и дела на енглеском језику.

Промовисање издаваштва на енглеском језику важан је аспект културног и економског развоја сваке земље (Tenzer et al., 2017). Кроз промоцију издавачких дела на енглеском језику омогућава се глобална видљивост, подстиче се академска сарадња, преводилаштво, подржава локална економија, али и унапређује место Србије у глобалној економији знања (Спасић, 2024; Blažević, 2016). Закон о науци и истраживањима Републике Србије (2025) издаваштво на енглеском језику промовише и кроз програм издавања научних публикација који укључује све програме који се односе на научноистраживачку инфраструктуру и отворену науку. Из горепомених разлога, у овом раду давићемо се улогом и промоцијом издаваштва на енглеском језику на територији наше земље. Овај рад ће приказати улогу и значај издаваштва на енглеском језику у неанглофоним земљама, као и издаваштво на енглеском језику и његово промовисање у нашој земљи.

Циљ рада јесте да свеобухватно сагледа и дефинише улогу, значај и досег издаваштва на енглеском језику у Србији. Полазећи од научног домена, рад настоји да утврди колики је утицај књига, брошура и серијских публикација преведених на енглески језик којим се унапређује научна комуникација као и доступност резултата истраживања на међународном нивоу. Посебна пажња посвећена је томе како објављивање на енглеском језику омогућава српским истраживачима, научницима и књижевним ствараоцима да повећају своју међународну видљивост, транспарентност и препознатљивост, чиме се уједно подстиче културна размена.

Теоријски оквир – улога и значај издаваштва на енглеском језику у неанглофоним земљама

Сматра се да су бројни друштвени фактори и историјски разлози условили да је енглески данас најдоминантнији језик у научним публикацијама (Gordin, 2015). Непосредно пре Првог светског рата, већина светских публикација штампана је на енглеском, француском и немачком језику. Око 40% научних публикација шездесетих година прошлог века штампано је на француском, немачком или руском језику. У међувремену, услед америчке политичке и економске доминације светом, деведесетих година енглески језик беспоговорно постаје *lingua franca* (Deng, 2015). Тако енглески постаје културолошки, економски и научни основ комуникације (Márquez & Porras, 2020).

Глобализација је својеврсна купола која обухвата више различитих аспеката у друштву, пословању и науци, али она истовремено ствара и њихову међузависност (Munitlak Ivanović i dr., 2015). С друге стране, Погенси (Poggensee, 2016) тврди да је то процес у коме се истовремено шири утицај једног, или неколико, језика док други, који се не користе довољно, изумиру. Како тврде многи истраживачи из афричких или азијских држава као што је Ва-Мбалека (Wa-Mbaleka, 2015), империјализам енглеског језика доводи до тога да језици мањих држава или некадашњих колонија изумиру због све већег коришћења енглеског језика ради глобалне комуникације, размене студената, политичких или културолошких разлога. Евидентно је да постоји својеврсни језички расцеп на глобалном нивоу. С једне стране, глобализација енглеског језика намеће његово коришћење, а с друге стране, постоји потреба за очувањем аутохтоних језика, што самим тим значи и култура одређених подручја.

Истраживачи у академским заједницама, постдипломци и докторанди широм света, независно од области коју покривају, у свом раду се суочавају са бројним изазовима кад треба да објаве своје радове на међународном нивоу, а једна од тих комплексности је везана за језик на коме ће бити публикован њихов рад. У том смислу постоји императив да њихово истраживање буде објављено на енглеском језику (Fiormonte, 2021), јер је то претпоставка глобалне промоције истраживачког рада, потенцијала веће цитираности и уопште ефикаснијег академског напредовања (Baldauf & Kaplan, 2005; Hyland, 2012).

Глобална доминација енглеског као *lingua franca* академске заједнице, пословања и културе ствара значајне могућности за земље попут Србије да унапреде своје међународно присуство (Amos, 2014). На овај начин се транспарентно обезбеђују глобална видљивост и међународна културна размена (McHenry, 2009). Захваљујући употреби енглеског језика, земље изван енглеског говорног подручја као што је случај са Србијом могу активније да се укључе у међународне дијалоге широког спектра (Кнежевић i dr., 2022).

Нека издаваштва се фокусирају на енглеско говорно подручје, издајући књиге које имају потенцијал да привуку читаоце у другим земљама. Превођење српских дела на енглески језик постало је важан сегмент издаваштва. Издавачи све више препознају вредност локалних аутора и дела која могу бити од интереса изван неанглофоних земаља, те подржавају рад преводилаца и издају дела на енглеском језику (O'Neil, 2018).

Издаваштво на енглеском језику и његово њромовисање у Србији

У Србији је, попут земаља Централне и Источне Европе, издаваштво на енглеском језику битно за академску видљивост. Српски универзитети и научни институти имају видну потребу за публиковањем академских радова, истраживања и уџбеника на енглеском језику (Milinović i dr., 2023). То омогућава неанглофоним научницима и истраживачима да лакше допру до међународне публике, а такође олакшава међународну сарадњу у области образовања (Navarro et al., 2022). Кроз цитираност, интензивира се препознатост у глобалном академском простору (Gupta et al., 2021; Murata & Jenkins, 2009). Вајат (Wyatt, 2009) сматра да књижевни ствараоци неанглофоних земаља све више пишу на енглеском језику да би допрли до већег броја читалаца.

Српске издавачке организације при нашим универзитетима објављују многа академска издања на енглеском језику. Осим тога, приватни издавачи, такође, прате ову потребу и често сарађују са универзитетима, стварајући простор за вишејезично издаваштво (Lillis, 2012). Већи број научника данас има приступ међународним базама података и часописима који су углавном на енглеском језику (Syed, 2017).

Даље у тексту наводимо примере издавачких кућа у Србији које објављују на енглеском језику. Балканолошки институт објављује научну литературу на енглеском језику везану за историју, културу и језике Балкана. Службени гласник објављује, такође, академске радове на енглеском језику, посебно у сфери права, економије и међународних односа. Универзитет у Београду и Универзитет у Новом Саду имају своје издавачке организације које објављују академске радове на енглеском језику. Такође, приватно издаваштво у оквиру ЛИНК групе, у сарадњи са Факултетом савремених уметности, издало је уџбеник *English Language I and II* (Jelić, 2022).

Такође, наводимо неке од академских ревија препознатих у овом сегменту. *Sociology of Publishing* (Социологија издаваштва) бави се анализом издавачког сектора у контексту друштвених промена, економских фактора и технологије. *Translation Studies* (Студије превођења) имају назначени академски приступ ка превођењу и анализи улоге превођења у издаваштву на енглеском

језику. *Post-Yugoslav Literature and Cultural Studies* (Послјугословенске студије књижевности и културе) представљају специфичан академски правац који проучава књижевност и културу постјугословенских земаља, укључујући Србију, с фокусом на преводе и међународну дистрибуцију дела. Већи број академских часописа у Србији, попут *Serbian Journal of Economics* (Српски часопис за економију) или *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* (Часопис за балканске и блискоисточне студије), објављује чланке на енглеском језику. Поред зборника са научних конференција, чланци у научним часописима су најчешћа врста публикација на енглеском језику у нашој земљи (Рајић et al., 2019). У већини земаља Европске уније пракса је да постоје билингвалне публикације академских часописа и зборника радова (Morely & Kerans, 2013).

У домену преводилачке индустрије превођење књига на енглески језик од суштинског је значаја за међународну препознатљивост. Преводилачки радови често омогућавају српским писцима да премосте језичке баријере и постигну глобалну видљивост. Dereta је издала преводе дела Милорада Павића, Sezam book – Иве Андрића, Књига komerc – Моме Капора, Skordisk – Александра Диклића, Laguna – Душана Ковачевића, док је Georoetika објавила преводе дела више наших књижевника – Владимира Тасића, Радослава Петковића, Драгана Великића, Славољуба Станковића и Дејана Стојиљковића. Многа дела поменутих писаца су на листи сталне понуде великих књижарских ланаца попут *Barnes & Noble* у Америци и Канади или *Waterstones* у Енглеској, чиме се ради на промоцији наше културне баштине.

Различита књижевна штива на енглеском језику за омладину дају континуирани допринос дубљој и квалитетнијој анализи дела у различитим језичким срединама, па тако и у Србији (Мишић, 2019). Поред доприноса родној, религијској и расној равноправности и упознавању култура и обичаја, ова дела утичу на развој емпатије и инклузије чиме се обогаћује културни свет младих, који се често представља и у дигиталној форми (Савић и Поповић Шевић, 2022).

Креативни центар, као најнаграђиванији издавач за децу у Србији, препознао је да се дружење деце и одраслих који не живе у истом окружењу најбоље остварује посредством књиге. Преводи романа Јасминке Петровић, Александре Јовановић и Весне Алексић, као и историјских књига Радине Вучетић и Чедомиле Маринковић повезују наше културне специфичности и вредности са онима који су заинтересовани да сазнају нешто више о нама.

Међутим, књиге за младе на енглеском језику купују и старији. Према истраживањима издавачке куће *Publisher's Weekly*, 51% ових књига купује читалачка публика старости између 30 и 44 година (O'Sullivan, 2023). Разлози за овај тренд су разноврсни. С једне стране, многи родитељи желе да буду упућени у литературу коју читају њихова деца, док други читају ове књиге због тема које су прикладне како за младе тако и за старије. Жанр фантастике је нарочито популаран без обзира на године читалаца, па су дела попут

„Харија Потера”, саге „Сумрак” и серијала „Игре глади” отворила врата овој врсти књижевности свим старосним групама.

У случају књига за децу и младе, значајан део куповина реализују родитељи, старатељи и други одрасли, који књиге на енглеском језику набављају као део образовне подршке, васпитне праксе или у виду поклона. Ти купци често нису и стварни читаоци садржаја који купују. Из наведеног разлога, повећан број купљених књига за младе пре одражава пораст бриге за читање, образовање и културни капитал деце, него нужно раст личног интересовања за ову врсту литературе.

Анализа – њрејлед издаваштва на енглеском језику у Републици Србији

Сматра се да је у земљама неанглофоног говорног подручја у последњих 40 година порастао број читалаца издања на енглеском језику. Наиме, број оних који су показали жељу за читањем различитих публикација на енглеском језику и који су били у могућности да читају на енглеском језику је растао, верује се, углавном због ширења терцијарног образовања (Ковач, 2014).

У нашој земљи Републички завод за статистику годишње прикупља у оквиру делатности културе и уметности као делатности од општег интереса, податке о издавачкој делатности и штампи. У публикацијама *Култура* (Гавриловић и др., 2021; Гавриловић и др., 2024) објављени су подаци за територију Републике Србије за следеће регионе: Београдски регион, регион Војводине, регион Шумадије, Западне Србије као и регион Јужне и Источне Србије. Прецизније, раде се детаљна истраживања о публикованим књигама и брошурама, али и о другим категоријама штампаног материјала, попут новина, часописа и осталих серијских издања. За област истраживања издавачке делатности и штампе, као извор меродавна је Народна библиотека Србије, која издаје пуну евиденцију свих издатих наслова на годишњем нивоу. Евидентира се сваки обавезно достављен примерак публикације који прослеђују штампарије, док издавачи достављају примерке копродукција са иностраним партнерима.

У Табели 1 дат је приказ годишњих публикованих књига и брошура за 2023. годину у Републици Србији, по ком је од укупно 12.570 наслова, 321 на енглеском језику. Као пример за компарацију значајног повећања издвајамо статистику из 2020. године када је у земљи укупно штампано 10.385 књига и брошура, од чега је било 277 наслова на енглеском језику (Гавриловић и др., 2021, стр. 58).

Табела 1. Књиге и брошуре према језику издања (Гавриловић и др., 2021, стр. 58)

Језик	Укупно	Република Србија							Иностранство
		Србија – север			Србија – југ				
		Свега	Београдски регион	Регион СВОЈДИНЕ	Свега	Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије	Регион Косово и Метохија	
Укупно	12.570	10.590	9.135	1.455	1.881	1.056	825	...	99
Српски	10.332	8.603	7.465	1.138	1.684	962	722	...	45
Енглески	321	283	235	48	34	13	21	...	4
Хрватски	119	112	86	26	1	1	-	...	6
Мађарски	116	115	88	27	-	-	-	...	1
Бошњачки	110	88	85	3	22	20	2	...	-
Словачки	103	103	85	18	-	-	-	...	-
Русински	69	69	68	1	-	-	-	...	-
Бугарски	42	38	38	-	4	-	4	...	-
Румунски	35	34	31	3	-	-	-	...	1
Албански	28	1	1	-	-	-	-	...	27
Словеначки	21	21	10	11	-	-	-	...	-
Руски	14	13	11	2	1	1	-	...	-
Немачки	13	13	9	4	-	-	-	...	-
Француски	10	6	2	4	3	1	2	...	1
Ромски	9	9	1	8	-	-	-	...	-

Иако је удео књига на енглеском језику у укупној продукцији остао релативно скроман, он показује умерени, али стабилан раст. Београдски регион је доминантан са чак 73% свих публикација на енглеском језику, што показује да се превођење и публиковање књига на енглеском језику углавном концентрише у најразвијенијим издавачким центрима, пре свега у главном граду. Оваква расподела указује на централизацију преводилачке и издавачке инфраструктуре.

На основу података из Табеле 1 можемо закључити да публикације на енглеском језику чине приближно 2,6% укупне издавачке продукције у Републици Србији. Иако је овај удео релативно низак у поређењу са публикацијама на српском језику, које доминирају са преко 80% укупног обима, енглески језик има убедљиво највећи број наслова међу страним језицима. Други страни језици (хрватски, мађарски, бошњачки, словачки и др.) заступљени су са знатно мањим бројем публикација, углавном испод 1% појединачно. Оваква структура јасно показује да енглески језик има

посебан статус у српском издаваштву, не само као страни језик већ као примарни језик међународне научне, стручне и културне комуникације. У целини, анализа указује на стабилан раст значаја енглеског језика у српском издаваштву, али и на то да он расте умереним темпом у односу на укупну експанзију издавачког сектора.

У Табели 2 дат је приказ годишњих публикација часописа за 2023. годину у Републици Србији. Анализа наведених статистичких података открива јасне тенденције раста у броју публикација на енглеском језику у Србији, као и регионалне разлике у продукцији. Ови подаци су посебно значајни када се посматрају из перспективе читања литературе на страном језику и развоја културне партиципације у ширем смислу. Наведено представља повећање од 22,5% у броју часописа на енглеском језику у периоду од само три године (Гавриловић и др., 2024, стр. 64).

Табела 2. Серијске публикације према седишту издавача и језику издања (Гавриловић и др., 2024, стр. 64)

	Језик	Укупно	Република Србија							Иностранство
			Србија – север			Србија – југ				
			Свега	Београдски регион	Регион Војводине	Свега	Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије	Регион Косово и Метохија	
Укупно		1.755	1.392	921	471	355	182	173	...	8
Часописи		1.478	1.168	800	368	302	144	158	...	8
	Српски	689	551	348	203	136	73	63	...	2
	Енглески	348	243	191	52	103	44	59	...	2
	Мађарски	16	16	-	16	-	-	-	...	-
	Хрватски	9	9	1	8	-	-	-	...	-
	Румунски	6	6	-	6	-	-	-	...	-
	Словачки	6	6	-	6	-	-	-	...	-
	Русински	5	5	-	5	-	-	-	...	-
	Бошњачки	3	-	-	-	3	3	-	...	-
	Италијански	2	2	2	-	-	-	-	...	-
	Македонски	1	1	-	1	-	-	-	...	-
	Словеначки	1	1	-	1	-	-	-	...	-
	Српско-енглески	287	241	200	41	44	18	26	...	2
	Српско-мађарски	5	5	-	5	-	-	-	...	-
	Српско-словеначки	2	2	2	-	-	-	-	...	-
	Српско-немачки	1	-	-	-	1	-	1	...	-
	Српско-хрватски	1	1	1	-	-	-	-	...	-
	Српско-ромски	1	1	-	1	-	-	-	...	-

	Језик	Укупно	Република Србија							Иностранство
			Србија – север			Србија – југ				
			Свега	Београдски регион	Регион Војводине	Свега	Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије	Регион Косово и Метохија	
	Српско-руски	1	1	1	-	-	-	-	...	-
	Српско-шпански	1	1	1	-	-	-	-	...	-
	Српско-русински	1	1	-	1	-	-	-	...	-
	На више језика	91	74	52	22	15	6	9	...	2
	Остали	1	1	1	-	-	-	-	...	-

Свеукупно, подаци из Табеле 2 показују да се серијско издаваштво на енглеском језику у Србији налази у јасној фази раста, како у погледу апсолутног броја часописа тако и у погледу територијалне распрострањености и функционалне улоге у научном систему. Доминација енглеског језика у серијским публикацијама представља не само рефлексију глобалних научних трендова већ и показатељ стратешког усмеравања домаћег издавачког простора ка већој међународној видљивости и конкурентности.

Код серијских публикација, на енглеском језику је приближно 23,5% укупне часописне продукције. Овај податак указује на то да је улога енглеског језика посебно изражена у домену периодике, нарочито стручних и научних часописа, где је потреба за међународном видљивошћу најизраженија. Билингвално издаваштво представља значајан сегмент, нарочито у области серијских публикација. Према подацима из Табеле 2, скоро 19,4% свих часописа је на српско-енглеском језику. Овај податак указује на јасан тренд раста билингвалног издаваштва, које функционише као мост између националног и међународног научног простора. Уместо потпуног напуштања српског језика, издавачи све чешће бирају двојезични модел, који омогућава доступност садржаја домаћој публици, али и његову видљивост и цитираност у међународном контексту.

Занимљиво је истраживање које је било део пројекта Завода за проучавање културног развика, реализованог крајем 2019. године, а које се тицало културне партиципације грађана Србије. Подаци показују да је активна читалачка публика у Србији у великој мери окренута ка литератури ван националног контекста, што потврђује чињеница да чак 60,3% читалаца преферира стране писце. Овај податак је од кључног значаја јер указује на висок степен отворености читалаца према светским књижевним токовима, али и на њихову спремност да читају на страном језику или да прате преведену страну продукцију.

Структура према образовању показује повезаност нивоа образовања и броја прочитаних књига, тј. што је степен образовања виши, повећава се и учесталост читања књига. Највише испитаника је са високом школом, чак 58,3%. У свим типовима активне читалачке публице доминира она из урбаних средина, просечно 75,2% (Мрђа и Миланков, 2022). Наведено додатно сугерише да читање литературе на страном језику није само хоби, већ се често повезује са професионалним развојем, академским радом и тежњом ка праћењу глобалних трендова.

Дискусија

Доминација енглеског језика као глобалног *lingua franca* представља један од најзначајнијих социолингвистичких процеса савременог доба. Његов утицај осећа се у свим сферама – од образовања и науке до популарне културе и међународне комуникације. У случају Србије, као и много мањих језичких заједница, поставља се питање у којој мери глобална моћ енглеског језика представља изазов за очување националног културног и научног идентитета, а у којој мери отвара пут ка ширим могућностима.

Верује се да доминација неког страног језика не би требало да у инванзивном смислу утиче на домицилни језик, јер његово очување не треба да зависи од било ког глобалног језика, већ од очувања видљивости и присутности сопствених језичких стилова и варијетета (Manić, 2023). Стручна заједница често наглашава да учење енглеског не значи губитак националног језичког идентитета. Напротив, вишејезичност је показатељ социокултурне виталности (Soler & Morales-Gálvez, 2022).

Савремени социолингвисти истичу да језик и култура нису фиксирани, већ да се развијају кроз контакт са другим културама (Flores & Rosa, 2015). Стога, интеракција са енглеским може бити и креативни подстицај. Као што је анализирано у једној студији (Suzina, 2025), питање језика у науци дубоко је повезано са разменом знања између заједница, где доминација енглеског може утицати на приступ, али и на „епистемске перспективе” – знање које се не уклапа у доминантне оквири може бити маргинализовано. Резултати једног истраживања, објављеног у последње време, а које је у вези са квалитетом вишејезичних метаподатака (Donathan et al., 2025), показује да инфраструктура академског публикувања полако прихвата вишејезичност, што је предуслов за инклузивније научно јавно добро.

У контексту Србије, радови нпр. аутора Мирић и Петровић (Mirić i Petrović, 2024) указују на тренд дигиталне вишејезичности у академским радовима, којима се охрабрује равноправнија заступљеност страних језика, што је један од услова за усклађивање нашег образовног система са вредностима и језичком политиком Европске уније којима се промовише језички диверзитет. Са друге стране, Игрутиновић (Igrutinović, 2021) истражује

енглески као *lingua franca* у научној комуникацији. Она износи аргументе да енглески језик олакшава међународну сарадњу, али да истовремено доприноси језичкој неједнакости, смањењу употребе српског језика у академским доменима и језичком империјализму. Језички контакт такође доводи до све већег усвајања англицизама у српском језику, што мења лексику и структуру језика. Истраживања показују да англицизми не само да су присутни већ да имају и идеолошки престиж и могу утицати на норме стандардне језичке употребе (Костић Тмушић и Ђукић, 2021).

Промоција издаваштва на енглеском језику подстиче како развој домаће издавачке индустрије у Србији тако и учвршћивање позиције наше земље као центра за вишејезично издаваштво (Knežević i dr., 2022). Поједини аутори истражују изазове и могућности за локалне издавачке индустрије у земљама у којима се не говори енглески, илуструјући како издавачи могу напредовати на међународним тржиштима прихватањем објављивања на страним језицима (Sapiro, 2022).

Као што је претходно табеларно приказано, сваке године се повећава број дела која се објављују на енглеском језику. У академском свету, поред зборника који стандардно објављују радове на енглеском (*Belgrade Review of English Studies, Serbian Literary Magazine, Facta Universitatis, Belgrade English Language and Literature Studies, Journal of English for Academic and Specific Puposes, Journal of Applied Engineering Science*), све више је оних који због политике отвореног приступа почињу да објављују и радове на енглеском (*Зборник Мајилице српске, Поља, БЛОК* итд.). Такође, многе издавачке куће попут Геопоетике, КОВ-а из Вршца и Контраста увршћују и дела на енглеском језику у своју понуду.

У земљама нашег региона, ауторка Рончевић (Rončević, 2024) истражује језичке праксе међу истраживачима у Хрватској и истиче доминацију енглеског језика, упозоравајући на ризик лингвистичког империјализма, сматрајући да превладавање енглеског смањује језичку разноликост. Слична ситуација је и у Словенији, те Шабец упозорава да Словенија треба да ради на томе да заштити словеначки језик који трпи под налетом других језика који су у свакодневној употреби (Šabec, 2022). Ајшић указује на то да језичке идеологије на западном Балкану нису неутралне и да је језик повезан с етнонационалним идентитетом (Ajšić, 2021). С друге стране, у Босни и Херцеговини тај пут преласка на енглески је био спорији јер су деца махом учила руски и немачки за време постојања Југославије, али и првих година од осамостаљивања Босне и Херцеговине. Међутим, последњих година енглески језик се изучава као обавезан предмет у школама (Imamović & Delibegović Džamić, 2016). У том контексту сматра се да је важно да језичка политика буде осетљива на идентитетске аспекте и да се не дозволи да доминација енглеског додатно поткопава локалне језичке заједнице. И у другим балканским земљама, где је употреба енглеског језика у порасту у

академској литератури, неопходно је балансирати глобалну репрезентацију и националну културу као и језичку аутентичност.

Критички осврт показује да доминација енглеског језика заиста носи извесне ризике по културну и језичку разноликост: неједнакости у приступу, маргинализацију националног научног дискурса и смањење библиодиверзитета. Међутим, трендови у неанглофоним земљама, укључујући политике вишејезичности, институционалне реформе и признате видљиве напоре у издаваштву, дају примат промоцији матерњег језика и културе.

За српски језик и културу кључ је у балансу – неопходно је подржати објављивање на матерњем језику и јачати институционалне механизме (академски систем вредновања, отворени приступ, превођење), али и искористити предности глобалне научне сцене. Споменуто представља изазов и могућност да српска наука и књижевност остану живи, релевантни и глобално видљиви.

Закључак

Глобална заједница преферира да аутори из неанглофоних земаља објављују радове на енглеском језику, а разлози леже у већој видљивости, читљивости и спречавању могућих плагијата. Промовисање издаваштва на енглеском језику у Србији није само културна и академска неопходност већ и стратешки економски потез. Усвајањем енглеског језика као медијског алата за комуницирање у издавачкој индустрији, Република Србија повећава своје међународно присуство, подстиче сарадњу у глобалној економији знања и гради конкурентну издавачку индустрију. Како се овај тренд наставља, вероватно ће допринети укупном развоју српске привреде и њеном глобалном угледу у различитим академским и професионалним областима. Све већи је број приватних издавачких кућа које објављују како научна дела тако и преводе домаће литературе како би наша истраживања и културно наслеђе имали већу глобалну видљивост.

У раду су изложени разлози за пораст публикација на енглеском језику који је условљен порастом интересовања за међународну видљивост аутора из Србије, интернационализацијом академске и стручне литературе, али и јачањем домаћих издавачких кућа које су усмерене на глобално тржиште. Енглески језик постаје све важнији медиј за комуникацију и ефикасно представљање српског културног наслеђа у свету, чиме се отварају врата за међународну сарадњу, утицај и препознавање. Српски академски издавачи, истраживачи, али и књижевни ствараоци који пишу на енглеском језику препознају важност ове стратегије којом се додатно промовишу националне вредности изван граница наше земље.

Доминација енглеског језика у науци и широкој популарној култури сигурно представља изазов за очување језичке и културне аутентичности српског језика. Постоје стварни ризици од маргинализације српског језика у академској комуникацији, као и од губитка лексичке чистоће и културног суверенитета. Међутим, овај феномен није нужно фаталан – ако се испољи пажљива и свесна језичка политика, као и међународна сарадња, енглески може бити инструмент, а не претња. Важан корак јесте подстицање публиковања на српском језику, подршка локалних издавачких платформи, и стварање инфраструктуре која омогућава двојезичност у науци. На тај начин српска култура и језик могу истовремено да учествују у глобалној размени и да остану живи као аутентично национално благо.

Литература

- Гавриловић, Д., Шмит, Ј., Станичић, К. и Поповић, М. (2021). *Култура 2020*. Београд: Републички завод за статистику – Завод за проучавање културног развитка.
- Гавриловић, Д., Шмит, Ј., Станичић, К. и Поповић, М. (2024). *Култура 2023*. Београд: Републички завод за статистику – Завод за проучавање културног развитка.
- Костић Тмушић, А. и Ђукић, М. (2021). Српски језик, друштво, идеологија. *Социолошки преглед*, LV (3), 806–832. <https://doi.org/10.5937/socpreg55-32644>
- Мрђа, С. и Миланков, М. (2022). *Културна парадигма Србије*. Београд: Завод за проучавање културног развитка.
- Савић, Д. и Поповић Шевић, Н. (2022). Дигитални маркетинг у јавним установама културе и уметности Републике Србије. *Бастина*, 57, 507–520. <https://doi.org/10.5937/bastina32-35817>
- Спасић, Ј. (2024). Језичко-стилска средства за исказивање етнокултурних хетеростереотипа у српским електронским медијима. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, 54 (1), 119–136. <https://doi.org/10.5937/zrffp54-40467>
- Ајшић, А. (2021). *Language and Ethnonationalism in Contemporary West Central Balkans*. Palgrave Macmillan Cham.
- Amos, K. (2014). The ethics of scholarly publishing: Exploring differences in plagiarism and duplicate publication across nations. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 102(2), 87–91. <https://doi.org/10.3163/1536-5050.102.2.005>
- Baldauf, R., & Kaplan, R. (2005). Language-in-education policy and planning. In: E. Hinkel (Ed.), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning* (pp. 1013–1034). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Blažević, L. (2016). *Moć marketinga u knjižnom nakladništvu*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Deng, B. (2015, January 6). Why is English the language of science? *Slate Magazine*. <https://slate.com/technology/2015/01/english-is-the-language-of-science-u-s-dominance-means-other-scientists-must-learn-foreign-language.html>

- Donathan, D., II, Nason, M., Tullney, M., Shi, J., & Alperin, J. P. (2025). *Evaluating Multilingual Metadata Quality in Crossref*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2503.11853> <https://doi.org/10.48550/arXiv.2503.11853>
- Fiormonte, D. (2021). Taxation against overrepresentation? The consequences of monolingualism for digital humanities. In: D. Kim & A. Koh (Eds.), *Alternative Historiographies of the Digital Humanities* (pp. 333–376). Santa Barbara, CA: Punctum Books.
- Flores, N., & Rosa, J. (2015). Undoing appropriateness: Raciolinguistic ideologies and language diversity in education. *Harvard Educational Review*, 85(2), 149–171. <https://doi.org/10.17763/0017-8055.85.2.149>
- Ge, M. (2015). English writing for international publication in the age of globalization: Practices and perceptions of mainland Chinese academics in the humanities and social sciences. *Publications*, 3(2), 43–64. <https://doi.org/10.3390/publications3020043>
- Giannoni, D. S. (2008). Medical writing in the periphery: The case of Italian journal editorials. *Journal of English for Academic Purposes*, 7(2), 97–107. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2008.03.003>
- Gordin, M. D. (2015). *Scientific Babel: How Science Was Done Before and after Global English*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Gupta, L., Tariq, J., Yessirkepov, M., Zimba, O., Misra, D. P., Agarwal, V., & Gasparyan, A. Y. (2021). Plagiarism in non-Anglophone countries: A cross-sectional survey of researchers and journal editors. *Journal of Korean Med. Science*, 36(39), e247. <https://doi.org/10.3346/jkms.2021.36.e247>
- Hyland, K. (2012). The past is the future with the lights on: Reflections on AELFE's 20th birthday. *Ibérica*, 24, 29–42.
- Igrutinović, S. (2021). The dominance of English in scientific publications – The experience and attitudes of scholars working at a faculty in Serbia. *Reči*, 14, 34–57. <https://doi.org/10.5937/reci2114034I>
- Imamović, A., & Delibegović-Dzanić, N. (2016). The status of English in Bosnia and Herzegovina: Past and present. In: L. Buckingham (Ed.), *The Status of English in Bosnia and Herzegovina* (pp. 9–30). Bristol: Multilingual Matters.
- Jelić, Z. (2022). *English Language I and II*. Beograd: LINK Group.
- Knežević, L., Topalov, J., & Halupka-Rešetar, S. (2022). Students' disinhibition in online communication and the implications for foreign language pedagogy. *Collection of Papers of the Faculty of Philosophy in Priština*, 52(3), 39–54. <https://doi.org/10.5937/zrffp52-36824>
- Kovač, M. (2014). Global English and publishing trends at the turn of the 20th century. *Knjgotyra*, 62, 7–17. <https://doi.org/10.15388/kn.v62i0.3612>
- Li, X. (2023). Alternatives to English only in scholarly publishing: Emerging trends of language policies among non-Anglophone journals. *Learned Publishing*, 37(2). <https://doi.org/10.1002/leap.1588>
- Lillis, T. (2012). Economies of signs in writing for academic publication: The case of English medium “national” journals. *JAC: A Journal of Composition Theory*, 32(3), 695–722.
- Manić, N. (2023). Jezičke ideologije u digitalnim prostorima: slučaj supremacije engleskog jezika u prevođenju sadržaja na internetu. *Reči*, 1 (4), 15–27. <https://doi.org/10.5937/reci2316231M>

- Márquez, M. C., & Porras, A. M. (2020). Science communication in multiple languages is critical to its effectiveness. *Front Communications*, 5, e31. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2020.00031>
- McHenry, T. (2009). English in the world: Global rules, global roles by R. Rubdy and M. Saraceni. *World Englishes*, 28(10), 130–140. https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2008.01574_4.x
- Mignolo, W. (2000). *Local Histories/Global Designs: Coloniality, Subaltern Knowledges and Border Thinking*. Princeton NJ: University of Princeton Press.
- Milinović, D. M., Muhić, E. Z., & Kesić, D. (2023). Cultural preponderance or semantic due diligence: Two sides of the same coin with a conceptual twist. *Philologist*, 14(27), 333–344. <https://doi.org/10.21618/fil2327333m>
- Mirić, M. i Petrović, V. (2024). Strani jezik struke u akademskom okruženju: izazovi i moguća rešenja. *Filološki vidici*, 3, 118–136. <https://doi.org/10.46793/Fil.Vidici3.118M>
- Mišić, D. (2019). Function of translators and culture institutions in translating English novel for children and young people into Serbian language. *Facta Universitatis Series: Teaching, Learning and Teacher Education*, 3(1), 51–59. <https://doi.org/10.22190/FUTLTE1901051M>
- Morely, G., & Kerans, M. E. (2013). Bilingual publication of academic journals: Motivations and practicalities. In: V. Matarese (Ed.), *Supporting Research Writing: Roles and Challenges in Multilingual Settings* (pp. 121–137). UK: Chandos Publishing. <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-666-1.50008-4>
- Munitlak Ivanović, O., Mitić, P. i Rakić, S. (2015). Uticaj globalizacije i internacionalizacije na visoko obrazovanje sa akcentom na globalne tokove mobilnosti. U: V. Katić (ur.), *Univerzitet u promenama* (str. 173–177). Novi Sad: Fakultet tehničkih nauka.
- Murata, K., & Jenkins, J. (2009). Introduction: Global Englishes from global perspectives. In: K. Murata & J. Jenkins (Eds.), *Global Englishes in Asian Contexts* (pp. 1–13). London, UK: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230239531_1
- Murray, S. (2019). Secret agents: Algorithmic culture, Goodreads and datafication of the contemporary book world. *European Journal of Cultural Studies*, 24(4), 970–989. <https://doi.org/10.1177/1367549419886026>
- Navarro, F., Lillis, T., Donahue, T., Curry, M. J., Ávila Reyes, N., Gustafsson, M., Zavala, V., Lauría, D., Lukin, A., McKinney, C., Feng, H., & Motta-Roth, D. (2022). Rethinking English as a lingua franca in scientific-academic contexts. A position statement. *Journal of English for Research Publication Purposes*, 3(1), 143–153. <https://doi.org/10.1075/jerpp.21012.nav>
- O’Neil, D. (2018). English as the lingua franca of international publishing. *World Englishes*, 37(2), 146–165. <https://doi.org/10.1111/weng.12293>
- O’Sullivan, J. (2023, October 13). Who is YA for?. *Publisher’s Weekly*. <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-industry-news/article/93417-who-is-ya-for.html>
- Pajić, D., Jevremov, T., & Škorić, M. (2019). Publication and citation patterns in the social sciences and humanities: A national perspective. *The Canadian Journal of Sociology / Cahiers Canadiens de Sociologie*, 44(1), 67–94. <https://doi.org/10.29173/cjs29214>
- Petrić, B. (2014). English-medium journals in Serbia: Editor’s perspectives. In: K. Bennett (Ed.), *The Semiperiphery of Academic Writing* (pp. 189–209). London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137351197_11

- Phillipson, R. (1992). *Linguistic Imperialism*. Oxford University Press.
- Poggensee, A. (2016). *The Effects of Globalization on English Language Learning: Perspectives from Senegal and The United States* (Honors Thesis). Western Michigan University, Kalamazoo.
- Radošević, S. (2010). Southeast Europe. *UNESCO Science Report 2010*. <https://doi.org/10.18356/9789210059060c011>
- Rončević, I. (2024). Multilingualism in academic publishing and higher education in Croatia. *International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology (IJRA)*, 12(II). <https://doi.org/10.22214/ijraset.2024.58413>
- Sapiro, G. (2022). Literature festivals. *Journal of World Literature*, 7(3), 303–331. <https://doi.org/10.1163/24056480-00703002.halshs-03929310>
- Soler, J., & Morales-Gálvez, S. (2022). Linguistic justice and global English: Theoretical and empirical approaches. *International Journal of the Sociology of Language*, 277, 1–16. <https://doi.org/10.1515/ijsl-2022-0026>
- Suzina, A. C. (2025). Multilingual science: Discussing language as a place of encounter in knowledge production and exchange. *Online Media and Global Communication*, 4(1), 165–185. <https://doi.org/10.1515/omgc-2024-0058>
- Syed, S. (2017). Translating a literary text: Enigma or enterprise. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 5(2), 75–78.
- Šabec, N. (2022). The role of English in shaping the linguistic landscape in Slovenia. *English Language Overseas Perspectives and Enquiries*, 19(2), 15–33. <https://doi.org/10.4312/elope.19.2.15-33>
- Šamo, R. (2022). Engleski, globish, doggoLingo – što je sljedeće?. *Tabula*, 19, 9–19. <https://doi.org/10.32728/tab.19.2022.1>
- Tenzer, H., Terjesen, S., & Harzing, A. W. (2017). Language in international business: A review and agenda for future research. *Management International Review*, 57(6), 815–854. <https://doi.org/10.1007/s11575-017-0319-x>
- Tomasena, J. M. (2019). Negotiating collaborations: BookTubers, the publishing industry, and YouTube's ecosystem. *Social media + Society*, 5(4), 1–12. <https://doi.org/10.1177/2056305119894004>
- Wa-Mbaleka, S. (2015). Switching to mother tongue-based education: The new trend and its challenges. *US-China Foreign Language*, 13(4), 257–264. <https://doi.org/10.17265/1539-8080/2015.04.005>
- Wyatt, A. (2009). *Identity, Language and Culture in Eva Hoffman's "Lost in Translation"* (doctoral thesis). Mid Sweden University.
- Yakhontova, T. (2020). English writing of non-anglophone researchers. *Journal of Korean Medical Science*, 35(26), e216. <https://doi.org/10.3346/jkms.2020.35.e216>
- Zakon o nauci i istraživanjima Republike Srbije. (2025). „Službeni glasnik RS”, br. 108/2025, <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-nauci-i-istrazivanjima.html>

Nevenka J. POPOVIĆ ŠEVIĆ
Zorica Lola Lj. JELIĆ

University Business Academy in Novi Sad
Faculty of Contemporary Arts, Belgrade
Belgrade (Serbia)

The Role and Importance of Promoting Publishing in English in the Republic of Serbia

Summary

The purpose of this paper is to explore the importance of publishing in English in the Republic of Serbia. From a scientific point of view, this work analyses the significance of translated journals, textbooks, and monographs. Due to publishing their works in English, Serbian researchers, scientists, and writers have become internationally seen and recognizable. The discussed visibility and distribution contribute to the global exchange of culture and knowledge. This paper presents reviews and statistics regarding the importance of translations of written works, which are intended for a broader audience. Undeniably, apart from its cultural and academic importance, publishing in English is also a strategically planned politics of presenting and promoting Serbian academic writing, research, and literature to the world. Through this endeavour, our country disseminates its international presence while building a competitive publishing industry.

Keywords: publications in English; scientific papers; translation; readership; the Republic of Serbia.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторсјиво-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).